

La gran història d'humanitat que s'amagava rere el destí tràgic del figuerenc Enric Moner

La investigació iniciada pel professor Unai Eguia, que els va dur fins a Praga, ha destapat tota la veritat i ha donat com a fruit el documental «Popel (Cendres)» dirigit per Oier Plaza

Unai Eguia, professor de dibuix en una ikastola del País Basc, mai hauria pensat que una recerca que va iniciar per "atzar" durant la pandèmia i després de llegir L'impostor de Javier Cercas s'hagi pogut convertir en una història que ha retornat la pau a moltes famílies que encara avui, vuitanta anys després, patien en silenci la desaparició dels seus familiars, tots ells deportats als camps de concentració nazis. Una d'elles, la del figuerenc Enric Moner (1900-1945) exiliat a França, membre de la Resistència que amagava refugiats i que va ser assassinat pel règim nazi i incinerat de nit i en secret al crematori civil de Praga el 9 d'abril de 1945. Les seves restes, com les de dues mil víctimes més, principalment txecs, van ser salvades gràcies a l'heroïtat de František Suchý, responsable del crematori, i el seu fill, qui "enganyant a guardes de la Gestapo i jugant-se la vida, van aconseguir amagar les urnes fins al final de la guerra". Aquesta història increïble i desconeguda, que ha tret a la llum aquesta investigació, es recull en el documental Popel (Cendres) dirigit per Oier Plaza, un treball que emociona des del minut zero tant per l'horror com per la humanitat que traspuja. Després de passar pel festival de San Sebastià, París, Madrid i Berlín, es va preestrenar dimecres al Catcinemes de Figueres. L'acte l'organitzava l'associació Triangle Blau, l'Ajuntament i cineclub Diòptria. Després de la bona acollida, se n'han organitzat noves projeccions el 24, 25 i 26 de novembre a les sis de la tarda. El fil narratiu de Popel (Cendres) és el procés de recerca engegat per Unai Eguia i de com aquest va confluïr amb la d'altres familiars de víctimes que feia dècades que recollien documentació sense avançar, com el cas d'Antón Gandarias qui cercava el destí del seu oncle, Anjel Lekuona, també capturat pels nazis després de fugir a França. Sobre ell, la família conservava una carta enviada per un supervivent, i amagada durant dècades, que resultar clau, ja que certificava que el cos d'Anjel havia estat incinerat a Praga. Des d'aleshores, Eguia emprèn una recerca insistent per trobar els familiars, alguns d'ells a partir d'un sol cognom com a única pista. Tot el porta a descobrir que a la presó de Praga havien assassinat, amb el mètode de la guillotina, prop de dos mil txecs resistents antinazis i després incinerats en secret al crematori. "Vaig preguntar-me si potser haurien dut allà als deportats espanyols i efectivament va ser així", explica Eguia qui, de František Suchý (1899 - 1984) en destaca "la determinació" que va tenir. "František pensava que els anaven a matar, a ell i a la seva família. Un dia els va dir a la Gestapo que els forns s'havien espallat i que estaven inutilitzats i ja no van dur més cossos a incinerar. Crec que així van salvar la vida". En el seu cas, Unai Eguia creu que són ferides que "estan cauteritzades, però no ben segellades ni en pau". Per ajudar, acaba d'escriure i autoeditar el llibre Y los campos se quedaron sin flores, on ficciona la recerca. Que aquesta ha estat molt necessària li ho va certificar la filla del deportat mallorquí Rafael Moya (1904-1945) en dir-li: "Heu omplert el buit de tota la meua vida". Així també ho va sentir la família d'Enric Moner qui va assistir amb ells, el passat 14 d'abril, a un acte de record a Praga que va aplegar un centenar de persones, una xarxa que continua en contacte. "Hem creat una xarxa de gent i famílies que volen saber més i que volen mantenir el contacte, que es necessiten. Aquesta solidaritat i fraternitat és el que m'ha dut a mi a fer tot el que estic fent", reflexiona.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2025/11/23/historia-humanitat-samagava-rere-123922954.html>